

ПАТАЛЄТА АННА ОЛЕКСАНДРІВНА

*студентка Донецького національного університету економіки і торгівлі імені М.Туган-Барановського
м.Кривий Ріг, Україна*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Розвиток інституту страхування в Україні як системи цивільно-правових та економічних відносин, що включає формування за рахунок внесків юридичних і фізичних осіб цільового фонду коштів і його використання для відшкодування збитку, що виникає в результаті прояву будь-яких об'єктивних небезпек, у вирішальній мірі залежить від рівня економічного розвитку держави, матеріального рівня життя населення та довіри широких верств населення до цього найважливішого інституту ринкової економіки.

Сучасний стан економіки України після втраченої довіри більшості населення до уряду, реформам і до фінансово-кредитним установам держави вимагає від держави проведення довготривалого комплексу заходів з відновлення довіри населення до фінансових структур і щодо посилення контролю з боку держави над їх діяльністю з метою недопущення фінансового краху окремих фінансово-кредитних структур, до яких відноситься і інститут страхування.

Відновлення довіри населення до інституту страхування безпосередньо пов'язане з рішенням однієї з основних завдань страхової організації, якою є безумовне забезпечення своєчасного і повного відшкодування збитків страхувальникові у разі виникнення подій,

обумовлених у договорі страхування. Для вирішення цього завдання страховик повинен мати у своєму розпорядженні достатні грошові ресурси. Відповідно до цільового призначення ці ресурси можна визначити як власні кошти і залучені кошти у формі страхових резервів.

Від достатнього розміру власного капіталу і відповідним чином сформованих страхових резервів значною мірою залежить фінансова надійність страховика, стабільність даного сектора економіки, а отже, і довіра населення до інституту страхування. Це обумовлює актуальність обраної теми роботи.

Метою роботи є визначення методів покращення стану фінансового ринку завдяки створенню підходів до формування капіталу страхових компаній та зміцненню державної політики країни у сфері страхування.

Питанням дослідження формування капіталу страхування організацій присвячено ряд праць науковців та практиків таких, як Базилевич В.Д., Богомаз Н.В., Бондар А.В., Губар О.Є., Долгошея Н.О., Залетов О.М., Євтушенко Т.П., Плиса В.Й., Яворська Т.В. та інші.

В даний час значний науковий і практичний інтерес представляє визначення достатнього розміру власного капіталу, оптимальних пропорцій і співвідношень власного капіталу і залучених коштів у вигляді накопичених страхових резервів, а також можливі напрями діяльності страховика, пов'язані з інвестуванням цих коштів у різні сфери економіки.

На початковому етапі розвитку і становлення страхових компаній в Україні основний ухил у страхуванні був зроблений у бік демонополізації несформованого страхового ринку, розширення номенклатури страхових послуг, що відповідають економічним потребам юридичних і фізичних осіб того періоду.

Основними видами страхування того періоду були різні комбінації видів страхування життя, тобто накопичувальні види страхування.

Незважаючи на негативні моменти в розвитку економіки України в цілому, в останнє десятиліття страховий ринок показує динамічне зростання, а це означає, що обсяги грошових коштів, які надходять страховим компаніям у вигляді страхових премій, зростають з кожним роком і тому проблеми управління та використання капіталу страхових компаній будуть постійно актуальними і мають перебувати під постійним контролем з боку держави.

Страховик може розміщувати грошові кошти страхових резервів, зібрані зі страхувальників, в різні активи, які відрізняються між собою ступенем прибутковості і ліквідності [1].

Велике значення в діяльності страховика має прогнозування майбутніх виплат, тому в будь-який момент страховик повинен мати необхідну суму ліквідних активів для виконання своїх грошових зобов'язань перед страхувальниками. У свою чергу, необгрунтований надлишок активів у ліквідній формі різко зменшує прибутковість страхової компанії в інвестиційній діяльності.

Аналіз капіталу більшості українських страхових компаній показує (див.табл.1) ,що відношення власного капіталу до страхових резервів становить на рівні 0,6-0,8, а в ряді страхових компаній розмір власного капіталу навіть перевищує розмір сформованих страхових резервів, тоді як це співвідношення в країнах з розвинутою економікою знаходиться на рівні 0,2. Згідно показникам за 2012-2014 роки в цілому спостерігається збільшення обсягів страхових резервів та активів страховиків, що є позитивною тенденцією. Але у 2014 відбулось зменшення технічних резервів, обсяг яких має бути достатній для покриття відшкодування всіх збитків за діючими договорами страхування.[5]

За експертними оцінками, в цілому по Україні страхування охоплено до 15% ризиків, тоді як у більшості розвинених держав охоплення ризиків становить на рівні 90-95%. Це каже, з одного боку, про

великі перспективи розвитку страхування в Україні, а з іншого боку - про неможливість подальшого освоєння страхового поля українськими страховиками. Підтвердженням цьому є те, що більшість страхових компаній в Україні зі своїми вкрай низькими фінансовими можливостями не зможуть застрахувати жодне навіть середнє промислове підприємство в Україні без участі іноземного перестраховальника.[2]

Таблиця 1.

Склад і динаміка страхових резервів та статутного капіталу на страховому ринку(тис.грн.).

Показники	2012 рік	2013 рік	2014 рік	Темпи приросту	
				2012-2013	2013-2014
Страхові резерви, млн. грн.					
Обсяг сформованих страхових резервів	12 577,6	14 435,7	15 828,0	14,8	9,6
- резерви зі страхування життя	3 222,6	3 845,8	5 306,0	19,3	38,0
- технічні резерви	9 355,0	10 589,9	10 522,0	13,2	-0,6
Активи страховиків та статутний капітал, млн. грн.					
Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2))	56 224,7	66 387,5	70 261,2	18,1	5,8
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	48 831,5	37 914,0	40 530,1	-22,4	6,9
Обсяг сплачених статутних капіталів	14 579,0	15 232,5	15 120,9	4,5	-0,7

Такий стан розвитку страхового ринку в Україні не може задовольнити ні держава, ні страховальників. Малі розміри статутних фондів страхових компаній і відсутність достатніх сформованих страхових резервів ставить більшість страховиків на межу банкрутства. Тому в найближчій перспективі, як нам видається, було б раціональним і необхідне підвищити вимоги до розміру статутного фонду для страхових компаній.

Важливим аспектом розвитку страхування в Україні є впровадження третього рівня пенсійної системи - системи недержавного пенсійного забезпечення.

До Закону про оподаткування прибутку внесено спеціальні норми, що дозволяє підприємствам, які уклали довгострокові договори страхування життя своїх співробітників, відносити всі або частину цих витрат на зменшення оподаткованого прибутку, а також норми, що звільняють від оподаткування страхові компанії, що здійснюють страхування життя. У зв'язку з цим, стали очевидними переваги довгострокових договорів страхування життя, наданими як страхувальникам, так і застрахованим особам, перед накопиченням грошей у банках.[4]

Все це призводить до покращення ситуації на страховому ринку та збільшення кількості страхових компаній, бо росте попит на страхові послуги.

Для покращення стану страхового ринку України держава зобов'язана вирішити, принаймні, два завдання:

- Не допустити повного усунення національних страхових компаній зі страхового ринку України;
- Зберегти НАСК «Оранта».

Збереження НАСК «Оранта» могло б піти по шляху реорганізації її в національну державну перестраховальну компанію. При цьому централізація перестраховальних премій всередині держави дозволить значно зміцнити позиції національного страхування і забезпечити державі стабільне джерело внутрішніх інвестицій.

Завдання недопущення усунення національних страхових компаній зі страхового ринку України можна вирішувати шляхом надання допомоги і сприяння держави у процесах об'єднання і злиття страховиків, і створення інфраструктури страхування. При цьому особливу увагу держави необхідно приділити компаніям, які проводять страхування життя.

Саме успішне проведення цих видів страхування дозволить зняти накопичене соціальну напругу в суспільстві, підвищить рівень довіри

широких верств населення до страхування і тим самим створить стабільне джерело внутрішніх інвестицій.[3]

Таким чином, політика держави у формуванні капіталу страхових компаній повинна здійснюватися в наступних напрямках:

- збільшення розмірів статутних фондів страхових компаній до рівня середньоєвропейських страхових компаній;
- сприяння створенню страхової інфраструктури страхування за рахунок дрібних страхових компаній;
- сприяння у створенні національної державної перестраховальної компанії середньоєвропейського рівня;
- створення умов формування капіталу страхових компаній за участю банків та інших кредитно-фінансових установ;
- розширення напрямків кредитної та інвестиційної діяльності страхових компаній.

Запропоновані підходи до формування капіталу страхових компаній дозволить зберегти конкурентоспроможність українських страховиків у боротьбі з транснаціональними компаніями за український страховий ринок.

Література:

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями за станом на 11.08.2013. — Офіційний веб-портал Верховної Ради України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>;
2. Василенко А. Інвестиційна діяльність страхових компаній: стратегія і пріоритети / А. Василенко, В. Тринчук // Страхова справа. — 2013. — №3 (23). — С. 17-27
3. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навчальний посібник. / О.О. Гаманкова. — К.: КНЕУ, 2010. — 328 с.
4. Пенсійна реформа в Україні. Електронний ресурс, Режим доступу: <http://news.finance.ua>
5. Статистична інформація з сайту «Ліга страхових організацій України», Електронний ресурс, Режим доступу <http://uainsur.com/>